

so očitni — preočitni! Zanimivo je, da Jugu tam, kjer se skuša izviti iz tradicije in ubrati nove viže, zlasti v tretjem ciklu, hitro zmanjka pravih besedi, tako da postanejo verzi nebogljjeni in celo banalni (Jutro, Vrni se in dr.). Jugova navezanost na tradicijo seveda še ne pomeni, da s stihii ni zajeto intimno doživetje, toda zaradi izposojenega modela in slovarja ostane izpoved nekam bledečna in nezanimiva.

Morda bi kdo v gornjih dveh odstavkih zasledil kontradiktorni trditvi: po eni strani naj pesnik ostane naraven in naj se ne peha za bleščečim modnim videzom, po drugi pa ne bi smel ostati konvencionalno konservativen. V resnici pa gre za eno in isto stvar: za sámo lirično doživetje, za njegovo izvirnost in intenziteto. In Jugova lirična vsebina še ni dovolj človeško pomembna in zrela: najmanj v prvem ciklu zelo eterične, sentimentalno sanjave erotike, niti ne v drugem razdelku prav tako ganljive erotične odpovedi, nekoliko bolj v zadnjem meditativnem ciklu, kjer je največ dobrih pesmi (predvsem Pesnikova smrt), največ vsebinske izvirnosti in navora, da bi stihii svobodno zadihali, kjer pa vseeno v konglomeratu mladeniškega optimizma in malce pozerskega cinizma spet težko odkriješ kako pomembnejšo izpoved, ki bi kaj dokončnega povedala o lirikovem življenju. Jugov lirični svet še ni formiran, v njem še ni prave vsebine, ki bi bila širše veljavna, in lirična doživetja so še presplošna, preskromna, da bi avtoritativno izpovedala neko zanimivo človeško témo. Prav je, da je Slavko Jug ta svoj embrionalni lirični svet izpovedal prirodno, tako, kakor ga v resnici občuti, kajti sleherna drugačna podoba o njem bi bila vulgarna laž in bi vodila v slepo ulico, toda prostorninska neznatnost tega sveta mlademu liriku ni nudila dovolj pomembnih liričnih motivov, ki bi ga prisilili, da bi zanje našel izvirno govorico.

Jugova pesniška zbirka je torej izrazito *neizrazita*, ker ne prinaša dovolj zrelega liričnega gradiva, je pa navzlic neizrazitosti tudi *izrazita*, ker je kljub temu bolj v celoti kot v posameznih pesmih neponarejena in dovolj zaokrožena izpoved mladeniško čiste, zelo rahločutne in lirično bistre narave. Kot pojav v slovenski liriki knjiga najbrž ne bo dolgo zapisana v analih, vsekakor pa je zanesljivo spričevalo o Jugovi lirični pristnosti in uglaševanju.

Mitja Mejak

ŠTIRI MLADINSKE KNJIGE

Pomanjkanje tekstov, primernih za prireditve ob novoletni jelki, je navdihnulo Josipa Ribičiča za pristrčno igrico,¹ ki se ji na vsakem koraku pozna, da jo je imel izkušen mladinski pisec v delu. Kot svež potoček steče zgodba po strugi neugnanega temperamenta svojega malega junaka, otroško iznajdljivega in vztrajnega borca za resnico in pravico, mimo nas. (O drznem pohodu h koči dedka Mraza se mu verjetno sicer samo sanja, vendar je pojasnilo namenjeno prej odraslemu opazovalcu kot otroku; preživ je Cenček v »sanjah«, preveč mu verjamemo.) Tako je dramatska zgradba neprisiljena in trdna, poln, živ in neprisiljen je dialog. Suvereno obvladovanje tehnike

¹ Josip Ribičič: Cenček in dedek Mraz. Otroška igra. Mladi oder 25. Mladinska knjiga, Ljubljana 1958.

pisanja skriva v sebi nevarnost manire, vendar je treba zapisati, da se Ribičič sladkobnosti uspešno izogiblje. Ne morem pa zamolčati pridržka ob »idejni« platil igrice (kolikor je o njej mogoče govoriti). Naš mit o dedku Mrazu v podrobnostih ni ustaljen; oglejmo si Ribičičevo inačico. Dedek Mraz ima kukalo, ki mu pokaže vse, kar otroci počenjajo, in slušalo, ki mu pove vse, kar govore; razen tega mu jih še posebej starši tožijo, darila bo prinesel namreč samo »pridnim«; ko pride, otroci (razen Cenčka) trepetajo in se umikajo pred njim — vse te reminiscence na parklja in Miklavža in na vzgojo k strahu pred metafizično avtoriteto so nepotrebne. Na srečo stojijo bolj ob robu življenjskega jedra igrice in se v končnem vtisu ne morejo uveljaviti. Reči moramo, da bo delce lepo izvrševalo nalogo, ki mu jo je avtor namenil.

Igrica Kristine Brenkove² predstavlja moderen teater: sestavlja jo pisan nered prizorov in pogovorov brez trdnjše povezave v dramatski lok, videti je kot neke vrste slikanica. Neurejenost kompozicije, kjer pozornost neprestano preskakuje s predmeta na predmet, je avtorica, kot vse kaže, povzela po otrokovi igri — ponekod jo dogajanje tudi neposredno posnema: otroci zarišejo krog, obesijo predpasnik na vejo in odplovejo s tem »splavom« po reki navzdol. Ko »zapeljejo pod most«, se zgodi nekaj čudnega; stara gospa jim »meče pomaranče« in te pomaranče zares priletijo na oder. Ni pa samo svojsko poigravanje z odrsko iluzijo niti zgolj »epsko gledališče«, kar postavlja Brenkovo v bližino Brechta, sorodnost se kaže tudi v značajih in idejah; Polonca, osrednja oseba igrice, je — če smem tako reči — cel Dobri človek iz Sečuana: inačica znanega tipa »iznajdljivega reveža«, človek z dna družbene lestvice v samotnem humanističnem uporih proti družbeni krivici. Gre za nevidno čarobno paličico, ki naj poplača naš dolg vojnim sirotam. Ponekod gleda avtorica na čaranje ironično, drugod ga jemlje simbolično (»Če si nekaj zelo, zelo, zelo želim in mislim le na to, kar si želim, potem se mi izpolni; moja želja je čarobna paličica«), včasih gre tudi za pristne čarovnije (»Iz tal zraste ali se pripelje s strani mizica, pokrita z jedmi«), tako da se kritični opazovalec morda kar težko znajde; otroku pa utegne biti nenačrtna in drzna igra domišljije z odrsko resničnostjo presenetljivo blizu (predstave v Mestnem gledališču žal nisem videl). Manj je verjetno, da bi mu bilo tkivo toplih humanističnih idej v pisani simbolni obleki brez težave dostopno: najbrž se jih bo zavedel šele odrasli gledalec. Za vsakogar torej nekaj.

Ingolič³ je gradil iz baje resnične anekdote na način, ki ga je vrsta uspešnih piscev uzakonila kot pravilo: za osnovnošolce pišimo o osnovnošolcih z očmi osnovnošolcev; gre za to, da kar se da zabrišemo in omilimo boleči prehod iz otroško neosvečenega v »odrasli« sistem vrednot in vrednotenja, izhajamo namreč iz predpostavke, da med obema ni nepremostljivih načelnih nasprotij. Recenzenti so ob Ingoliču imenovali Kästnerja; ta v svojih likih pogosto postavlja neugnanost in zavest odgovornosti čisto mehanično drugo ob drugo; Marku Twainu se posreči sinteza v umetniški viziji: Tom Sawyer je neugnanec, kakršen je, kandidat za predsednika Združenih držav, v njegovih Pustolovščinah je namreč spregovorila mlada, pustolovsko ustvarjalna Amerika; še bolj kot pisec sam odloča družbena situacija o uspehu

² Kristina Brenkova: Čarobna paličica. Pravljična igra v petih slikah. Mladi oder 24. Mladinska knjiga, Ljubljana 1958.

³ Anton Ingolič: Tajno društvo PGC. Knjižnica Sinjega galeba 55. Ilustriral Štefan Planinc. Mladinska knjiga, Ljubljana 1958.

takih prizadevanj. Vsekakor sentimentalna krepostnost za nas ne pride v poštev in Ingolič tudi nikjer ne pošiljuje svojih junakov z njo, ni se pa znal izogniti drugi nevarnosti: res se namreč sliši lepo pedagoško, da se bo predsednik tajnega društva vpisal med tabornike, tajnik med šahiste in blagajnik med risarje in nikoli več jim ne bo prišlo na misel, da bi ruvali risalne žebličke z oglasnih desk, v umetnosti pa tako izmikanje ne velja dosti. In kar je najlepše: intervencija je enostavno nepotrebna, ker ni bilo niti nepopravljive materialne niti etične škode niti ni prišlo do resnejšega spora z družbo ali celo do osebnega zloma, nasprotno, zgodba diha zdravje in optimizem, avtorjevi zaskrbljenosti navkljub, fantje so taki, kot so, simpatični. Po svoje pripomore k temu mladost predsednika tajnega društva, ki sam poroča in pripoveduje. Da zna Ingolič s fabulo pritegniti, ni treba posebej omenjati; za kvaliteto dela najbolje govori Levstikova nagrada 1958.

Z Bevkom⁴ se vračamo v čas, ko umetnost vstopa v otrokov svet, neopazno, potopljena v šumno reko vtisov, ki se stekajo v lačno odprte čute kot sproščen prijateljski pogovor o stvarnosti; kolikor vem, je avtor prvič pisal za najmanjše bralce, in pri tem je v skladu z vsem svojim delom upodobil preprosto vsakdanjost malega Blažeta, ki je dobila v luči njegove sle po spoznavanju lepoto in smisel in močan poetičen nadih; tako imamo zdaj končno našega, slovenskega Zakajčka. Delo zaradi pretežno »izletniške«
tematike ne doseže širine svojega ruskega predhodnika (Kaj sem videl, v prevodu iz leta 1948), ker ne da tako popolnega prereza skozi življenje in delo neke družbe, veliko dragocenost pa predstavlja nenavadno suvereni in jasni pogled na svet, ki ga gradi avtorjeva epsko objektivna beseda — v delu bi zama iskali spakovanja in koncesij otročji mentaliteti; od vsega začetka se znajde otrok sredi naše stvarnosti, v odvisnosti od stvarnosti in v širokem razumevanju, s katerim ga stvarnost sprejema. (Blaže si želi postati učitelj, pismonoša, strojevodja in pilot zapovrstjo in oče mu odgovarja: »Boš. Vse boš.«) — Vprašanje je le, ali bo razmeroma razkošno opremljena knjiga našla pot do otroka na podeželju, za katerega je predvsem napisana in kateremu bi največ pomenila.

Ilustracije so v knjigi morda enako pomembne kot tekst; v glavnem je Omersa znal združiti pouk in nebanalno tehniko risbe. Enako kot njega srečamo med Levstikovimi nagrajenci Štefana Planinca, ki je narisal humorja poln likovni komentar k Ingoličevi povesti.

Marijan Kramberger

---

⁴ Francè Bevk: Pisani svet. Cicibanova knjižnica. Ilustriral Miklavž Omersa. Mladinska knjiga, Ljubljana 1958.